MUZEUL JUDEŢEAN ARGEŞ
ARGESIS, *STUDII ŞI COMUNICĂRI*, seria ISTORIE, **TOM XXIII**, 2014

AUTORUL CÂNTĂRII ROMÂNIEI

GEORGE GEORGESCU*

I. Contrastul relatărilor lui Alecsandri asupra autorului Cântării României. Prima relatare autentică în cauză e cea din 2 octombrie 1863 către Odobescu: „îţi voi descoperi o mare taină literară: Cântarea României publicată în jurnalul meu, a fost compusă în limba franceză de A. Russo şi tradusă în româneşte de N. Bălcescu. Am la mine manuscriptul său original”[1]. Această taină însă o dezice punerea la tabla de materii în 1855 a lui A. Russo pentru Cântarea României; deci taina se ştia de atunci public şi necesita detalii.

A doua mărturie principală pe care o face în 1876, spre a răspunde lui Gr. Tocilescu, explică: „acea lucrare s-a făcut în urma unei înţelegeri între Bălcescu şi cu Russo, cu scop de a exalta spiritul şi de a dezvolta simţul de românism al tinerilor studenţi din Paris. Traducerea s-a publicat la 1851 în „România Viitoare“ şi după ce a produs efectul aşteptat a fost din româneşte tradusă în limba franceză, pentru a deştepta simpatiile francezilor în favoarea românilor”[2].

Aici ne vine să zâmbim, gândindu-ne, nu că la 1851, ci la 1850 a apărut „România Viitoare”, dar nu înţelegem de ce a mai fost retradusă în franceză din româneşte; nu era deja în franceză la 1850 după care a tradus Bălcescu? Şi cum a tradus-o? că nu e identică cu cea de la 1855? Înseamnă că a falsificat-o Bălcescu… Dar dacă s-a făcut o traducere în franceză, după textul din 1850, înseamnă că nu exista (şi nu există) alt text francez.

În sfârşit, la 1887, către Ion Ghica (care scriind public lui Alecsandri despre Bălcescu, arăta că la 1847, în casa generalului Mavru, Bălcescu a citit în româneşte din poem) îi scrie: „Poemul e într-adevăr de A. Russo şi nu de Bălcescu. L-am văzut compunându-l în limba franceză pe atunci, când întors din Elveţia, unde îşi făcuse studiile, el nu ştia încă să scrie româneşte. Cât priveşte povestea cu schimnicul, la care ar fi găsit manuscrisele, ea a fost inventată de mine în înţelegere cu N. Bălcescu”[3].

Prin această mărturie, Alecsandri ne spune singur că cele ce susţine sunt „erori”. Cum să scrie despre români, neştiind româneşte? Deoarece în poem sunt multe expresii tipic româneşti. Cum a cules el poeziile populare? Dar funcţia? Când mai are loc „înţelegerea”? dar povestea cu „schimnicul”?; deoarece Russo revine în ţară pe la

---

* Şuici, jud. Argeş.
[1] Revista română II, 1863, p. 305.
[2] V. Alecsandri, *Nicu Bălcescu - în Proză*, 1967, p. 437.
[3] Biblioteca Academiei, mns. 803.

www.cimec.ro

1836 şi abia la 1845, la Mînjina tot Alecsandri spune că era de faţă prima dată cu Russo şi Bălcescu[4], dar nu spune nimic despre „înţelegere”, nici când vorbeşte de Russo, nici de Bălcescu, ci mult mai în urmă. Dacă vom zice că Bălcescu a prelucrat-o, cum a admis sau n-a admis Russo aceasta la 1850, cum îşi ia revanşa la 1855, dacă a fost o „înţelegere” şi cum mai stau în picioare cele spuse de Alecsandri? – înainte de „înţelegere”, cum zice la 1887 şi după „înţelegere” (în urma unei înţelegeri) cum zisese la 1876?

Dacă ar fi existat vreo „înţelegere”, ea nu trebuia niciodată dezvăluită… sau dacă da, atunci în timpul vieţii celor doi cu adeziunea fiecăruia, ceea ce nu s-a întâmplat; de unde rezultă că înţelegerea a fost inventată în urma faptului consumat prin publicarea în 1855 a textului din 1850, într-o nouă ediţie cu adăugiri, prin înţelegere numai cu Russo, ori publicându-se acelaşi text în altă versiune nu mai poate fi vorba de „înţelegere”, ci de încercare de înşelăciune, deoarece, alterarea textului infirmă înţelegerea.

Tocmai fragmentul invocat din 1901 până azi în favoarea paternităţii lui A. Russo asupra Cântării României, din scrisoarea lui V. Alecsandri către N. Bălcescu, cu data de 25 octombrie 1851, exclude înţelegerea; „De nu cumva voi descoperi-o îţi voi fabrica eu una care te-a minuna şi tu îi trece-o de baladă populară… cu chipul întrebuinţat pentru compunerea călugărului… A. pentru y c y”[5] (A. Rusu a scris cu litere cirilice faţă de restul cu litere latine). Acest citat revelator, nu poate avea decât un singur înţeles, (fără adaosul „A. Rusu”, în cirilică, pus la 1901 de cei interesaţi în locul rămas liber de la sfârşitul aliniatului); - aşa cum tu ai pus compunerea ta pe seama călugărului anonim, tot aşa voi pune şi poezia mea pe seama poporului anonim. Din context nu rezultă necesitatea dezvăluirii autorului substituit călugărului care ţine loc de subiect şi de autor, fiind dat ca pretext sau mijloc de ficţiune spre publicare. Ce rost ar fi avut să-i spună Alecsandri lui Bălcescu numele autorului, nu-l ştia? Şi ce călugăr, omis de catagrafii, cunoştea mai bine ca Bălcescu, istoria ţării? – deoarece poemul implică pe cel mai bun istoric şi patriot – (care era Bălcescu, recunoscut chiar din Precuvântare, prin explicarea istorică a Cântării, cu expresii semnificative din versete, ca aceea din vers. 39).

Cântarea a fost atribuită unui călugăr datorită stilului ei biblic şi profetic. Aşa dar, relatările lui Alecsandri asupra autorului Cântării României, ca şi cele asupra altora şi a lui însuşi, se dezic singure, prin contrastul lor, - fiind numai personale, tardive şi fără adeziuni contemporane şi deci, nefiind confirmate, sunt doar … inventate.

II. Determinarea textului original al Cântării României. Având două ediţii ale acestui poem, prima publicată de N. Bălcescu, în 1850, la Paris şi a doua de către A. Russo în Moldova, la 1855, se cere precizarea: care este autorul şi originalul? Întrucât textul de bază din 1850 apare alterat în 1855 (ca multe altele, între care chiar Răzvan Vodă tot de Bălcescu, în aceiaşi revistă), şi V. Alecsandri când s-a început disputa, a susţinut pe cel din urmă cu dovezi care singure se dezic şi deci nu pot fi luate drept bune în rezolvarea problemei.

Cum vom putea aşadar stabili adevărul? Numai cercetând şi prezentând în comparaţie cele două ediţii, care ne dau indiciu sigur prin aceea că se deosebesc.

[4] N. Bălcescu, în „Revista română“, iulie 1862.
[5] „Noua revistă română“, 1901, p. 304.

www.cimec.ro

Astfel din versetul întâi al ambelor ediţii vedem că avem de a face cu acelaşi text, alterat. Acest verset axat pe cel din note este reprodus însă şi în versetele 48 din 1850 şi 52 din 1855, de unde înţelegem cum s-a produs interpolarea adaosului „norod nemîngîet, înduratu-s-a de durerea plămîilor tale", care nu mai apare fiind de prisos; iar schimbarea „ţară română", din vers. 52 din 1855, în loc de „ţara mea", din vers. 1, al ambelor ediţii, ne desvălueşte tocmai acest lucru. Anume că modul de adresare original este „ţara mea", cum apare la început în ambele ediţii. Ori interpolarea adaosului cu „tale" de două ori nu mai făcea poetică expresia „ţară română", de aceea s-a exclus în reproducere, ceea ce dovedeşte din plin că textul din 1855 a folosit pe cel din 1850, în româneşte nu franţuzeşte; în citatul din moto vorbindu-se numai de „lacrimi" nu şi de „plămîi şi norod nemângâet" din adaos dovedind imposibilitatea acestui adaos în original. La fel, „nu este" la 1855, în loc de „nu eşti" din 1850, cum este logic şi gramatical, ne spun acelaşi lucru: textul din 1850 este cel original. În vers. 4 din 1855 „limpede şi senin" în loc de „limpede şi dulce" din 1850, este o modificare greşită, „limpede" sau „senin", fiind acelaşi lucru. Versetul cinci al ambelor ediţii ne spun tot: Cum să fi tradus Bălcescu cu cuvinte care nu ar fi fost în original? - deoarece V. Alecsandri a mărturisit aceasta începând cu anul 1863, zicând că textul Cântării României a fost compus de A. Russo şi tradus de N. Bălcescu „în urma unei înţelegeri" cum zice la 1876 şi înainte de „înţelegere", cum va spune la 1867, dezicându-se de la sine; dându-ne totuşi preţiosul indiciu cum că textul francez original a fost reprodus la 1855, cum ne încredinţează la 1863, tocmai ceea ce aveam de rezolvat.

De aceea noi vom cerceta aici pe texte, dacă alterarea acestui verset este făcută la 1850 sau 1855. Vom reproduce aşadar vers din 1850 şi 1855, pentru a se privi faţă către faţă, spre a putea vedea care după care s-a luat. Vers. 5, 1850: „Multe şi frumoase turme pasc văile; soarele milostivu înrodeşte brazda. Mâna Domnului te-a împodobit ca pe-o mireasă. Livezile tale cele întinse sunt smălţuite cu flori felurite şi bielşugarea varsă avuţiile sale peste câmpii. O bogata mea ţară, pentru ce gemi?" (România Viitoare, Paris, 1850); şi vers. 5, 1855: „Pe câmpiile Tenechiei răsărit-au florile?... Nu au răsărit florile, sunt turmele multe şi frumoase ce pasc văile tale; soarele înrodeşte brazda, mâna Domnului te-a bucurat cu bunuri felurite, cu pomete şi cu flori, cu avuţie şi cu frumuseţe… Pentru ce gemi şi ţipi tară bogată?... " (România literară, Iaşi, 1855).

Aproape nu mai e nevoie de comentarii: versetele vorbesc de la sine. Observăm că au fost excluse cuvintele „împodobit", folosit în vers 3 al ambelor ediţii, tot la pers. III-a „împodobeşte" şi „e", păstrat în ambele ediţii în versetul 6. S-au adăugat primele versuri din poezia populară Dolca apărută în 1852 şi s-a modificat aşa textul din 1850, păstrându-i-se scheletul, din care putea întregi restul.

Iată însă, darea în vileag a alterării, constă în primul rând în acest adaos, de localizare a turmelor „Pe câmpiile Tenechiei", în contrazicere cu precizarea: „ce pasc văile tale", adică ale României şi nu „câmpiile Tenechiei"; şi mai ales fraza prelucrată „te-a bucurat cu bunuri felurite cu pomete şi cu flori cu avuţie şi cu frumuseţe… Pentru ce gemi şi ţipi ţară bogată" Intre „bunurile felurite" numai „pomete şi flori", sunt de spus? „avuţie şi frumuseţe" de unde reies şi la ce se referă? Pe când la 1850 este clar: „multe şi frumoase turme pasc văile; soarele milostivu înrodeşte brazda. Mîna Domnului te-a împodobit ca pe-o mireasă" în aceasta constând desăvârşirea frumuseţii personificată, şi „bielşugarea" adică rodirea - „varsă avuţiile sale peste câmpii"

www.cimec.ro

explică bogăţia, căci încheie: „o bogata mea ţară pentru ce gemi?”, adică suferi murmurând, nu „ţipi”, adică să te revolţi, cum tocmai îndemna poemul să facă spre a nu mai „geme”, adică suferi. Am scos superioritatea, nu din stil ci din precizări, logico-gramaticale, spre a ne documenta analiza făcută. De acum ne vom opri spre a lămuri deosebirile principale ce au alcătuit subiect de discuţie sau din care putem scoate mai convingător adevărul. În vers. 9, din 1855, expresia „Gândirea duhul cel Dumnezeesc” e improprie, deoarece gândirea identificată în textul din verset şi cu răzvrătirea în textul din verset şi cu răzvrătirea, nu a fost considerată niciodată duh dumnezeesc, ci… ateu.

În vers 10 din 1855, întrebuinţând cuvântul „volnicie”, aflat în moto, Russo ar fi avut dreptate dacă nu l-ar fi înlocuit în celelalte cu „slobozenie” ca la 1850. În vers. XI, din 1850, se face aluzie la stemele ţării: „taurul sălbatic”, fiind zimbrul Moldovei. Ori „taurul neînjugat” din 1855, nu poate indica decât pe cel domestic şi nu pe cel sălbatic, cum este zimbrul. Schimbările din vers. 13 la 1855, raportate la vremea aceea sunt iarăşi nelalocul lor. Dacă „izbânda e(ra) în mâna Domnului”, atunci trebuia să învingă dacii care erau apărători, nu romanii cuceritori. De „Doamne, fie-ţi milă”, nu putea fi vorba atunci, fiind prea puţini creştini; de aceea corect este numai „Doamne”, cât s-a spus la 1850, invocând numele sacru doar ca divinitate propriu-zisă. Ori „fii cu inimă Dacia mea” şi celelalte din 1850 arată îndeajuns despre ce e vorba şi nu-l mai comentăm, fiind prea evident.

La versetul 14 vă las pe dv. (sau pe oricine) să apreciaţi, cum ar fi fost spus mai bine, sau cum trebuie spus, ori a fost originală această frază alterată din 1855 „ci slobozenia cea bărbată şi luminoasă sau puternică şi cu rădăcină ţeapănă adânc înfiptă în pământ”, în comparaţie cu „slobozenia cea bărbată şi luminoasă sau puternic şi cu rădăcină ţeapănă adânc înfiptă în pământ”, de la 1850. Cum poate fi floarea slobozeniei „bărbată şi luminoasă sau puternică”, nu putem înţelege raţional nici poetic. Nu oare se vede clar că „sau” ocupă locul lui „sad”, întrucât e vorba de „floare” şi de rădăcina ei în ambele ediţii? Versetul 16, din ediţia a doua format dintr-un singur rând „Pământ chinuit te-a iubit legea… când te va ierta Domnul?” este neînţeles şi fără nici o legătură între versetele 15 şi 17 care vorbesc succesiv de lege şi slobozenie. Vers. 17 din 1855 prin tehnica vorbirii lasă să se vadă de oricine că punându-se cuvântul „moşie” în loc de „ţară”, la sfârşitul aceleiaşi fraze s-a revenit tot la „ţară”, neputându-se înlocui. Iată textul: „Slobozenia din afară este neatârnarea moşiei în care ne naştem şi ne hrăneşte, moşia de la care tragem numele nostru şi dreptul de om de supt biruirea oricărei alte ţări şi împărăţii” (1855) şi „slobozenia din afară este neatârnarea ţării în care naştem şi de la care avem dreptul de om sub biruirea oricărei alte ţări şi împărăţii”. (1850). Introducerea versetului 27 din 1855 e o reluare de prisos după versetul anterior din 1850. În vers. 35 din 1855, găsim reproducerea citatului din moto, improprie, întrucât, istoria ajunge la Mircea nu la Ştefan. Ori citind articolul postum al lui A. Russo „Decebal şi Ştefan cel Mare” – studiu istoric – ne lămurim de ce: pentru că A. Russo confundă faptele din timpul lui Mircea cu cele din timpul lui Ştefan, zicând despre Ştefan: „El fulgeră pre Baiazid Fulgerul”. Nu se poate susţine că ar fi vorba de Baiazid II, pe care Ştefan nu l-a „fulgerat” şi nu i-a zis tot „Fulgerul” ; iar citatul din moto s-a folosit ca act îndemnător pentru toate versetele fiind reprodus în parte în context la locul lui necesar, iar partea a doua în întregime în vers 59 din 1850 şi 63 din 1855. Aici putem face o caracterizare a alterărilor din 1855, ca fiind nepotrivite şi străine de restul compact – ca nuca-n perete sau aparent valabile precum se pateu vedea

www.cimec.ro

din comparaţie. Despărţirea în două a vers. 27 din 1850, bine legat şi a introducerii vers 16, 27 si 35, în ediţia 1855, ca să iasă numărul 65 faţă de 61 din 1850, nu merită atenţie că se vede clar „sunt făcute, nu născute!”.

Aşadar, lăsând plăcerea binemeritată, a stabilirii textului adevărat… şi cititorilor, ne mai oprim numai la unele deosebiri semnificative, ca de pildă „cântecele se sfârşesc în blestemuri” din vers. 50, 1855, după ce citează „Biru-i greu podvadea grea”; ori la 1850 se spune clar: „Cântecul (despre care e vorba n.n.) se sfârşeşte afurisind”. Tot aici „stâlpul ţării” pare mai poetic decât „stâlpul pământului” de la 1850. Dar să se observe că în verset în ambele ediţii este vorba tocmai de „pământ” în sens de glie şi nu de „ţară” care poate însemna şi „popor”. Încheiem cu „oamenii sângiurilor”, înlocuit în vers. 23 din 1855 cu „oameni de război”, dar păstrat în vers. 56 al aceleiaşi ediţii nemaiputând fi modificat. Ori în vers. 23 fiind vorba mai întâi de lupta internă şi apoi de cea externă, în acelaşi fel, alterarea e iarăşi nelalocul ei.

Aceste reveniri şi oscilaţii – ne ajută să scoatem concluzia finală, anume că: ediţia din 1855, prin alterările ei nepotrivite ne spune singură că nu este ca originalul, ci copia celei de la 1850, a marelui Bălcescu, autor şi erou al renaşterii naţionale a Românilor.

Învăluirea în mister a autorului expusă în Precuvântare era la modă în vremea aceea datorită consecinţelor unui subiect cu conţinut revoluţionar; cum arătase deja N. I. Apostolescu în conferinţa din 30 martie 1911, publicată apoi în 1914 cu versiunea Cântării României din 1850, sub numele lui N. Bălcescu care a compus-o după cum ne spune şi reiese – cu cinci ani în urmă – în anul 1846.

De subliniat este faptul că multe expresii din Cântare se găsesc şi în celelalte opere ale lui Bălcescu, la fel de poetice şi nemuritoare, cel mai mult semănând cu capitolul - Unitatea naţională - din „Românii supt Mihai Vodă Viteazul”. Chiar titlul poemului îl găsim evocat în scrisoarea lui Bălcescu din 29 nov. 1847 către Alecsandri, când îi spune: „România va fi iubită noastră…Cântă-mi dar iubite poet, cântă-mi România”. Poemul este deci tot atât de înflăcărat şi asemănător cu „Mersul Revoluţiei”, şi cu „discursul” ţinut tinerilor din Paris în ajunul Noului An 1847. Aşadar, textul din 1850 fiind cel adevărat, numai acesta va trebui… republicat.

Cântarea României este poemul renaşterii naţionale, fiind cea mai personală din operele lui Bălcescu, prin care autorul a devenit cel mai iubit fiu al unităţii naţionale. O!...Stea a Românilor, pe care se cuvine s-o cinstim tot prin cântare.

THE AUTHOR OF THE *ODE TO ROMANIA*

Abstract

The Ode to Romania is a poem of the national rebirth. It was an important issue for many researches, especially because its paternity is still uncertain. After a detailed analysis the author of the article considers that the author of the poem is Nicolae Bălcescu.

www.cimec.ro